B 50.994 Hgy

A M. KIR. FÖLDMIVELÉSÜGYI MINISTER ÁLTAL — 68373/1920. X. B. 2. SZ. — ELISMERÉSSEL ÉS JUTALOMMAL KITÜNTETETT TANULMÁNY!

KECSKEMÉT KÖZGAZDASÁGI VISZONYAI

— 1916. —

IRTA
BENDE LÁSZLÓ
KECSKEMÉT TH. VÁROS ADÓTELEKKÖNYVI NYILVÁNTARTÓJA

ÁRA 30 KORONA.

ELSŐ KECSKEMÉTI HIRLAPKIADÓ- ÉS NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KÖNYVNYOMDÁJA.

A M. KIR. FÖLDMIVELÉSÜGYI MINISTER ÁLTAL — 68373/1920. X. B. 2. SZ. — ELISMERÉSSEL ÉS JUTALOMMAL KITÜNTETETT TANULMÁNY!

KECSKEMÉT KÖZGAZDASÁGI VISZONYAI

— 1916. —

IRTA
BENDE LÁSZLÓ
KECSKEMÉT TH. VÁROS ADÓTELEKKÖNYVI NYILVÁNTARTÓJA

MINDEN JOG FENNTARTVA!

ELSŐ KECSKEMÉTI HIRLAPKIADÓ- ÉS NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KÖNYVNYOMDÁJA.

Lapszemlék.

»**Kecskeméti Közlöny**« 1921. márc. 2-án, 49. számában megjelent: »**Megjutalmazott közgazdasági tanulmány.**« Annak idején hirt adtunk arról az érdekes és értékes tanulmányról, melyet Bende László adótelekkönyvi nyilvántartó irt »Kecskemét 1916. évbeli közgazdasági viszonyai« cimmel. A maga nemében akkor egyedül álló monográfia felkeltette a szakkörök figyelmét is. A földmivelésügyi miniszterium most érkezett leiratában tudatta a közigazgatási bizottság gazdasági albizottságával, hogy a tanulmány jutalmazására 800 koronát utalt ki a földmivelési tárca terhére. A kitünő szakképzettségű, szorgalmas tisztviselő tudományos munkájának felsőbb helyről történt, ha nem is annyira anyagi, mint inkább erkölcsi méltánylása a tanulmány belső értékét jelenti«.

»**Kecskeméti Lapok**« 1921. márc. 3-án, 50. számában megjelent: »**Bende László kitüntetése**«. »Kecskemét 1916. évbeli közgazdasági viszonyai« cimmel érdekes és értékes tanulmányt irt Bende László adótelekkönyvi nyilvántartó, a Kecskeméti Lapok érdemes munkatársa. Az értékes monográfia magára vonta az illetékes szakkörök figyelmét is. A földmivelésügyi miniszter tudatta a közigazgatási bizottság gazdasági albizottságával, hogy a munka jutalmazására 800 koronát utalt ki a földmivelésügyi tárca terhére. A szerény és szorgalmas tisztviselő szép sikeréhez őszintén gratulálunk.«

Az alföldi gazdának két nehézséggel kellett megküzdenie, mielőtt földjét termővé tehette volna: a futó homokot lekötni, vagy a talajt szikteleníteni. A szikes talajok termővételénél még mindig a kezdetnél tartanak, jóllehet már is kecsegtető példák mutatkoznak egyes alföldi városoknál.

A futó homok lekötése, szemben a szikes talajok nem általános eseteivel, — a talajmivelőt hosszas, kitartó küzdelemre hívta ki az ingóföld: a futó homok, melyben végtére is az ember kerekedett felül: a futó homokból termőföldet varázsolt elő. A puszta és az ember küzdelme jellemzik az alföldi talajmivelés nehéz, hosszas munkáját, mert addig míg az ugartörőnek nem kell avval számotvetnie, hogy a rögök elvándorolnak, hogy a veteményt semmissé tegyék, már a futó homok lekötése is fáradtságokkal gazdag éveket jelent. A vándor homok lerögzitése adja nyitját e virágzó alföldi mezőgazdasági városnak. A gazda leköti a rögöt, a rög a gazdát. A gazdán kivül csak egy termelési ág kötöttebb a röghöz: a bányász. Amikor minden érték devalválódik: a föld járadéka mint biztos alap mindig beccsel fog birni, a belevetett magot csak meghozza... Nem csoda, hogy a gazdának a földhöz való ragaszkodását, bárminek nevezzük is: földéhségnek, vagy földszeretetnek, indokoltá teszi. Kropotkin kimutatta, hogy ha a technika minden vivmányával felszerelve belterjesen műveljük a földet, úgy egy hold föld elegendő egy embernek eltartásához. Mily igérkező lehetőségeket kínál e nagy kiterjedésű, hangyaszorgalmú, törpebirtokosságú város mezőgazdasága, ha a többtermelést a már lekötött talajon valóraváltják!

A vérben, erőben megfogyatkozott magyarság, ha nem akarjuk a futó homok példájának kitenni, elvándorol, ha nem tesszük lehetővé számára, hogy a régi közmondás igazsága már régóta megszünt, hogy »Extra Hungáriam, non est vita!« A földéhes, ha éhségét földdel lecsillapítják, más éggel, más

hazával is megalkuszik. E sorok írójának nem céja, hogy egy utópiával meggazdagítsa a doctrinér elveket. A földéhség, a birtokszerzés vágyának nagyarányúváválása, csak sürgősebbé teszik azoknak a nemzetgazdasági intézkedéseknek életbeléptetését, melyek a harctérről hazatérőknek a hon földjéből legalább egy rögöt juttassanak, hogy a röghöz tapadjanak, hogy a rög honi,... drága legyen!

Nem célom, hogy kimutatásaimból következtetéseket vonjak le: ezt az olvasóra bizom, itéletére. Csak *számszerű adatokkal akarok szolgálni Magyarország egyik legnagyobb mezőgazdasági városának: Kecskemétnek a háború harmadik évében történt közgazdasági viszonyairól. Hasonló adatok a szak- és napilapok közgazdasági rovatában folytonosan megjelentek, de rendszerbefoglaltan, teljes, átfogó képet eddigelé seholsem találtam. Adatgyüjteményt akarok adni mindazok kezébe, kik a háborus közgazdaság legjellemzőbb évét: az 1916-at akarják tanulmány tárgyává tenni. Megéri a fáradtságot, aminthogy nálam is megérte, hogy áttekinthető képpé alakuljon az egyes kimutatások grafikonja.*

Köszönetemet fejezem ki mindazok számára, kik segitségemre voltak az adatok gyüjtésében. Az ő segítségükkel vált lehetővé, hogy ezek az adatok napvilágot lássanak. Egyéb, még hiányzó adatok közzététele nem e sorok iróján múlott.

Ezt — előrebocsátom.

Kecskeméten, 1917. év pünkösd napja.

Ismertetés.

Kecskemét város földrajzi fekvéséről, területéről, népességéről, történetéről, lakossága foglalkozásáról, határáról, mezőgazdaságáról és lakossága jellemzéséről szószerint idézek Sándor Istvánnak, a város polgármesterének »Kecskemét rövid ismertetése. 1913.« cimen kiadott füzetéből.

Kecskemét th. város a Duna-Tiszaköz vizválasztó élvonalán, 122. m. tenger feletti magasságban, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyének csaknem közepén fekszik. Magyarországnak népességére hetedik, területre harmadik városa, Jakabszállás-puszta hozzácsatolásával — első. Területe két teljesen különálló részből áll, mindkét részt Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye, illetőleg az ahhoz tartozó Nagykőrös és Kiskunfélegyháza városok határolják. Csupán délkelet felől, mintegy 5 km. hosszúságban határos Jász-Nagykun-Szolnok vármegyével, melytől a Tisza folyó választja el; Budapestről a magyar államvasutak budapest-orsova-bukaresti vonalán gyorsvonaton mintegy 3 óra alatt elérhető.

Koháryszentlőrincnek az 1913. évi január 1-től kezdve a város területébe történt bekebelezése után a város területe 163,241 katasztrális hold (93,941 hektár — 939□km.) lakosainak száma az 1910. évi népszámlálás adatai szerint 68,424.

Igen régi város, az ásatások népvándorláskori telephelyeket mutatnak, de régibb történetéről megbizható irott adatok nincsenek. A 13-ik század végéről, vagy a 14-ik elejéről származó pecsétnyomója »civitas«-nak nevezi, tehát már akkor fejlett jogkörű, kiváltságos város. A legrégibb ismert okiratok, melyekben Kecskemét neve előfordul, 1353-ból és 1382-ből valók. Borbála királyné 1415-ben kelt oklevelében még »civitas«, későbbi oklevelekben azonban már csak »oppidum«. 1439-ig a királynék birtoka, azután elzálogositás folytán földes-

urak birtokába került, de földes urak között felosztva sohasem volt. Mindig birtokában volt az önkormányzati jogoknak; tisztviselőit maga választotta, büntető hatóságot gyakorolt, a heti és országos vásártartási jogokat maga a város kapta és gyakorolta, a területéhez tartozó földeket polgárai szabadon birták, adták-vették, maga a város fizette a földesuraknak az uri adót.

A polgárság önállósága, szivós szorgalma, kereskedői hajlama, békés összetartása a legszerencsésebb viszonyok között is fentartotta a hadak utján fekvő, falakkal sohasem védett várost; mig a 160 éves törökuralom s azt követő zavaros viszonyok a Duna-Tisza közét néptelen pusztává tették, — »három város« Cegléd, Nagykőrös és Kecskemét, élükön az utóbbival, egymást támogatva fenmaradt, sőt kicsit nyugodtabb időkben gyarapodott is. Kecskemét magába olvasztotta a környékén elpusztult községek megmaradt lakosait, zálogbavette vagy megszerezte határukat s a török uralom alatt saját határán kivül 50 □ mérföld területen folytatott virágzó állattenyésztést. 2 hónapig tartó állatvásárait, ahová a mai Szerbiából is hajtottak állatokat eladásra, a vevők messze országokból felkeresték; a vágómarhát a Zrinyi Miklós által is emlitett »kecskeméti tőzsérek« (marhakereskedők) Nürnbergig hajtották; szőlőért, gyümölcsért, takarmányért Felső-Magyarországról is felkeresték. Ebben az időben ipara, különösen bőr- és ötvösipara is magas fokon állott.

II. Rákóczi Ferenc szabadságharcának roppant terhei, a császári hadak sarcolásai, a rác portyázók dulásai, XVIII. század folyamán öt izben fellépett s a lakosság egyharmadát kipusztította pestisjárványok, a jászok és kúnok megváltakozása folytán az addig állattenyésztésre használt óriási puszták jelentékeny részének elvesztése megroppantotta a város gazdasági erejét és nemcsak fejlődését akasztotta meg, de határozott visszaesést idézett elő. A XVIII. század végén és a XIX. század elején azonban már ujra nagy terjedelmű birtokokat szerzett, bérelt és vett zálogba, 1723-ban, a törvényhozást több mint 100 évvel megelőzve, megkezdette és 1848. előtt teljesen

végre is hajtotta a földesúri jogok megváltását. 1870-ben törvényhozás törvényhatósági joggal ruházta fel és így a XIII. században birt közjogi jelentőségét ujra visszanyerte.

Az 1848-i szabadságharc és az azt követő szenvedések után szorgalmas és élelmes lakossága újra vagyonosodni, a város anyagilag és szellemileg fejlődni kezdett. A XIX. század 60-as és 70-es éveiben kezdett gyümölcstermelése és kivitele fejlődni, melynek a 80-as és 90-es években még nagyobb lendületet adott a phyloxera pusztítás folytán nagyobb arányokban megindult homoki szőlőtelepítés, melyet maga a város, mint nagybirtokos, homokföldjeinek parcellázásával mozdított elő. A fokozódó mezőgazdasági termelést nyomonkövette a kereskedelem és ipar fejlődése, a népesség rohamos szaporodása, a város rendezése, kiépülése, a közművelődési és közjótékonysági intézmények kifejlődése. Ma Kecskemét a Duna-Tisza közének Budapest és Szeged között területre és lakosainak számára nézve egyaránt legjelentékenyebb városa, mely az 1911. évi földrengés nyomait a 10 millió koronányi kár dacára is, a társadalom és az állam által nyujtott támogatással 2 év alatt, külsőleg legalább, megszüntette.

A lakosság foglalkozása tulnyomórészben az őstermelés, mert (az 1900. évi népszámlálás adatai szerint) a város 57.812 lakosából 34.053 ősmelésből él. Az őstermelés azonban meglehetősen intenzív; a földmívelő lakosság, különösen a mezőgazdasági munkások keresetének nagyobb részét nem az állattenyésztés, a gabonafélék és kapásnövények termesztése, hanem a szőlőmivelés, gyümölcs- és zöldségtermelés és a baromfi nevelés szolgáltatja. Az ipar, kereskedés és közlekedés terén szerzett jövedelemből élők száma 1890-től 1900-ig 4260-ról 5870-re, vagyis 37.7%-al emelkedett. Ez a szaporodási arányszám az egész lakosság ugyanazon időszakban mutatkozott 18.5%-os szaporodási arányszámának több mint kétszerese, tehát Kecskemét városias jellege a lakosság foglalkozása szerint való megoszlásában is egyre jobban kidomborodik. Még feltűnőbb ez a szaporodás, ha figyelembevesszük, hogy

1900-ban a lakosságból mintegy 26000 lélek a várost környező tanyákon lakott, ez a lakosság szinte kizárólag földmíveléssel foglalkozott, a 32000 főre tehető igazi városi lakosság 10 évi szaporodási arányszáma pedig csak 9.03% volt. (Az 1910. évi népszámlálás anyagából a foglalkozási statisztika még feldolgozatlan).

A város külső területe tanyarendszer szerint népesült be. A várost környező szőlők s egyes távolabbi szőlőterületek már sűrűn lakottak, a szántóföldeken ritkábbak a tanyák, különösen pedig a különálló 36000 katasztrális hold területű Bugac-Monostor puszta népessége csekély, mert területének igen nagy része eddig erdő és közlegelő volt, csak legujabban, parcellázások következtében, kezdődik itt a szőlőmivelés, kerülnek egyes területek gazdasági művelés alá, ami a terület benépesülését maga után vonja. Ma még azonban a régi pusztai élet jellemzi ezt a félreeső pusztát, melyen sok ezer szarvasmarha legel s a város közönségének szép ménese van. A város népes határában a fővonalon kivül 3 helyiérdekű vasút, összesen 16 állomás és 17 megállóhely szolgálja a közlekedési érdekeket.

A város mezőgazdaságának mai állapotáról a következő nehány adat nyujt képet. A 163.241 kat. hold területből mezőgazdasági művelés alatt áll 84628; erdő 15792; legelő 23790; szőlő és gyümölcsös 11573; kert 598; rét, kaszáló, nádas 18222; út, víz, terméketlen 8638 katasztrális hold.

A lakosság tiszta magyar. Vasszorgalmú, józanéletű, takarékos nép, mely kitartó munkásságával a terméketlennek látszó homokbuckákat is dúsan termő területekké formálta át. A vagyonmegoszlás is kedvezőnek mondható. Igazi nagyvagyon, igazi nagybirtok csak egy van: a városé, mely azonban kisbérletek útján több ezer család megélhetését mozdítja elő. Feltűnőnek csak az 1—5 holdas törpebirtokok nagy száma látszik, de mert ezek túlnyomó része szőlő és gyümölcsös, vagy zöldségkertészet: — e törpebirtokok egy-egy család megélhetését biztosítják. A munkaalkalom elegendő, a munkabérek normálisak, a folytonos parcellázások az ingatlanszerzés

lehetőségét s a termelés állandó fokozódása a lakosság számának folytonos növekedése a kereskedelem és az ipar állandó fejlődését biztosítják. Igy a megélhetés és vagyonszerzés lehetősége mindez ideig mentesítette Kecskemétet a kivándorlástól, sőt inkább abban van a nagyobb fejlődés főakadálya, hogy a mutatkozó bevándorlás nem elegendő mérvű a termelés nagyobb arányú fokozásához.

Kecskemét dülői.

Kataszter szerint a város határa 60 dülőre oszlik fel, melyek névszerint a következők:

Beltelek. Csáktornya. Öreghegy. Vacsi. Pesti. Csődör. Cethal. Budai. Máriahegy. Libamező. Széktó. Csalános. Urihegy. Nyír. Vágójárás. Usztató. Ballószög. Zsombos. Peres. Liptai. Galambház. Zsindelves. Nyakvágó. Hollós. Ludas. Selymes. Harminctó. Dombos. Sás. Fehértó. Törökfái. Pecek. Galambos. Szegedi. Mindszenti. Gátér. Kisfái. Nyomás. Lovas. Talfái. Urrét. Csontoshalom. Csücskő. Réti. Kécskei. Szolnoki. Korcsma. Feketehalom. Erdőalja. Szentkirályierdő. Járás. Templom. Szék. Kerekdomb. Malom. Bodvány. Szikra. Tisza. Utak. Vizek.

Bugac-monostor puszta dülői: Mákhalom. Sasülés. Fehérszék. Közlegelő. Hosszuhát. Szekercés. Tolvajos. Telelő. Kápolna. Deszkás. Utak.

Koháryszentlőrinc puszta dülői: Szentlőrinci erdő. Bogárzó. Homok. Semjék. Utak.

Művelési ágak területszerinti megoszlása.

A város határa Bugacmonostor és Koháryszentlőrinc puszták egybevételével művelési ágak szerint a következőképen oszlik meg:

Szántó	84.457	h.	307	□-öl
Legelő	25.406	«	1294	«
Rét	17.135	«	1165	«
Erdő	14.991	«	56	«
Szőlő	11.145	«	149	«

Terméketlen	8.784	h.	706	□-öl
Nádas	760	«	970	«
Kert	555	«	26	«
Összesen: . . .	163.236	h.	1573	□-öl

A szántóból 24.000 hold az 1—3 osztályba; 60.000 hold a 4—8 osztályba tartozik. A szántók 2/3-ad részének gyenge minősége következtében leginkább rozsot termelnek. Rozson kivül burgonyát, kukoricát, árpát és zabot. Rozstermése kielégitő és jóminőségű. A szántókban, vizes esztendőkben, sok kárt tesznek a talajvizek, melyek az egész határban szórványosan minden pusztán előfordulnak. A talajvizek, a »földárja« levezetésére nagyszabású levezető csatornahálózatot tervezett a város, melyek foganatositását a kitört világháború késleltette. Háború után azonban hozzálátnak a munkálatokhoz s így sok kárbaveszett föld kerül termő alá. A lecsapoló csatornák az összegyüjtött vizeket a város határát szegélyező Tisza folyóba vezetik.

A város által időközönként parcellázott és örökáron eladott homokföldekkel sokakat a szőlőültetésre késztettek a futóhomok lekötése miatt úgy, hogy a 20 év elötti 5.000 hold szőlő ma már 12.000 hold.

Az újabb telepitésű szőlők nagy kiterjedése folytán bor és gyümölcstermése kedvező időjárási viszonyok mellett igen nagy és hire nemcsak az országban, de Ausztriában és Németországban is kiterjedt. A szőlőkultúra terjedésére jellemző, hogy az utóbbi tíz év alatt a pusztai tanyák mellett is ültettek 1—2 holdat. Ma már alig van tanya, ahol ne volna szőlő.

A zöldségtermelés az utóbbi években, de legkivált a háborus évek alatt rohamosan fellendült. A városhoz közel eső dülőkben a jobb minőségű földeket zöldséggel ültették be.

Területre második helyen áll a legelő. Ennek legnagyobbrésze Bugac és Monostor pusztákon van, ahol a város ménest és gulyát tart. Idehajtják ki a gazdak lovaikat és marháikat.

A terméketlen területben benne van a város utcáival,

tereivel, házaival együtt. Benne vannak az országos és dülőutak is. A város közepén levő, majdnem négyszöget képező piactér maga közel 6 hold. Ezen a téren tartják pár év óta az országos kirakodó vásárokat.

Szántóföldek talajminősége.

A kataszteri becslés szerint a szántóföldek talajminősége 8 osztályba soroztattak s az egyes osztályok szerint a következők:

I. oszt. termőrétegének mélysége: 1—1 1/2 láb. Leírása: barnás, fekete televény, gazdag homokkal kevert agyag, csekély szikvegyülettel; altalaja: sárga agyag, kis részben szikkel kevert agyag; lejtése, nedvességi foka s egyébb tulajdonságai: sik, róna, részben lapályos a »Pecek« dülőben.

1 1/2—3 láb mélységre a termőréteg: sárgás barna televény gazdag agyagos homok; altalaja: homokos sárga agyag, sik, részben lapály a »Galambos« dülőben.

II. oszt. termőrétegének mélysége: 1—2 láb; leírása: szürkés barna színű, több homokkal kevert agyag, csekély por szikvegyülettel; altalajának leirása: szikkel kevert szürkés agyag; lejtése: sík, részint emelkedett, hullámos a »Galambos« dülőben.

III. oszt. termőrétegének mélysége 1—3 láb; leirása: szürkésbarna televényes agyagos homok; altalaja: részint sárga, részint fekete homokos agyag; lejtése: legnagyobbrészt partos, hullámos, kiszáradásra hajlandó a »Szegedi« dülőben.

1—1 1/2 láb mélységre a termőréteg: szürkésbarna kevés szikkel és homokkal kevert agyag; altalaja: szikkel erősen kevert szürke agyag; lejtése: partos a »Gátér« dülőben.

IV. oszt. termőrétegének mélysége: 2 láb; leirása: barna szinü homok, csekély agyag és kellő televény vegyülettel; altalaja: agyagos homok, néhol szürkés sárga agyagos homok; lejtése: nagyobbrészt emelkedett, hullámos, dombos, a »Galambos« dülőben.

V. oszt. termőrétegének mélysége: 1—1 1/2 láb; leirása:

szürke, vagy sárgaszinü, kevés televényü apró szemcsés közönséges homok; altalaja: sárgás kevés agyaggal kevert homok; lejtése: dombos, kiszáradásra hajlandó a »Libamező« dülőben.

VI. oszt. termőrétegének mélysége: 1—1 1/2 láb; leirása: szürke televény szegény közönséges homok; altalaja: valamivel kötöttebb homok; lejtése: partos, hullámos a »Galambos« dülőben.

VII. oszt. termőrétegének mélysége: 1—2 láb; leirása: szürkés, sárga, durva szemcséjü homok; altalaja: szürkés sárga homok; lejtése: buckás, partos, a »Galambos« dülőben.

VIII. oszt. termőrétegének mélysége 1—2 láb; leirása: szürke, vagy sárga, durva szemcsés, futó homok; altalaja: kavicsos homok; lejtése: dombos buckás a »Feketehalom« dülőben.

Birtokmegoszlások.

Az egyéni kataszteri birtokivek alapján 1916-ban volt 6,069 földbirtokos: 61 %-a mezőgazda; 39 %-a szőlősgazda. Ezek terület és számszerint a következőkép oszlottak meg:

Terület:	Mezőgazda:	Szőlősgazda:	Összesen:
1 holdon alul	430	736	1166
1— 2 hold között	280	621	901
2— 3 „ „	320	369	689
3— 4 „ „	285	191	476
4— 5 „ „	263	104	367
5— 6 „ „	166	86	252
6— 7 „ „	133	45	178
7— 8 „ „	132	33	165
8— 9 „ „	87	25	112
9—10 „ „	110	21	131
10—11 „ „	75	21	96
11—12 „ „	80	15	95
12—13 „ „	73	8	81

Terület:	Mezőgazda:	Szőlősgazda:	Összesen:
13—14 hold között	46	12	58
14—15 „ „	61	5	66
15—16 „ „	47	10	57
16—17 „ „	49	3	52
17—18 „ „	45	4	49
18—19 „ „	36	1	37
19—20 „ „	35	7	42
20—21 „ „	38	7	45
21—22 „ „	32	1	33
22—23 „ „	34	3	37
23—24 „ „	21	3	24
24—25 „ „	41	—	41
25—26 „ „	45	—	45
26—27 „ „	29	2	31
27—28 „ „	26	—	26
28—29 „ „	29	—	29
29—30 „ „	18	1	19
30—31 „ „	22	1	23
31—32 „ „	20	1	21
32—33 „ „	13	—	13
33—34 „ „	19	1	20
34—35 „ „	17	—	17
35—36 „ „	23	—	23
36—37 „ „	23	1	24
37—38 „ „	20	—	20
38—39 „ „	19	—	19
39—40 „ „	15	—	15
40—41 „ „	18	—	18
41—42 „ „	14	—	14
42—43 „ „	16	1	17
43—44 „ „	16	—	16
44—45 „ „	11	—	11
45—46 „ „	9	1	10
46—47 „ „	7	—	7

Terület:	Mezőgazda:	Szőlősgazda:	Összesen:
47—48 hold között	17	—	17
48—49 „ „	13	—	13
49—50 „ „	9	—	9
50—51 „ „	9	1	10
51—52 „ „	14	1	15
52—53 „ „	14	—	14
53—54 „ „	3	—	3
54—55 „ „	9	—	9
55—56 „ „	2	—	2
56—57 „ „	14	—	14
57—58 „ „	9	—	9
58—59 „ „	7	—	7
59—60 „ „	8	—	8
60—61 „ „	5	—	5
61—62 „ „	8	—	8
62—63 „ „	9	—	9
63—64 „ „	10	—	10
64—65 „ „	4	1	5
65—66 „ „	7	—	7
66—67 „ „	8	—	8
67—68 „ „	5	—	5
68—69 „ „	5	—	5
69—70 „ „	5	—	5
70—71 „ „	3	—	3
71—72 „ „	4	—	4
72—73 „ „	4	—	4
73—74 „ „	6	—	6
74—75 „ „	4	—	4
75—76 „ „	6	—	6
76—77 „ „	4	—	4
77—78 „ „	1	—	1
78—79 „ „	7	—	7
79—80 „ „	4	—	4
80—81 „ „	5	—	5

Terület:	Mezőgazda:	Szőlősgazda:	Összesen:
81— 82 hold között	2	—	2
82— 83 „ „	4	—	4
83— 84 „ „	2	—	2
84— 85 „ „	5	—	5
85— 86 „ „	5	—	5
86— 87 „ „	5	—	5
87— 88 „ „	6	—	6
88— 89 „ „	3	—	3
89— 90 „ „	5	—	5
90— 91 „ „	5	—	5
91— 92 „ „	2	—	2
92— 93 „ „	3	—	3
93— 94 „ „	2	—	2
94— 95 „ „	5	—	5
95— 96 „ „	2	—	2
96— 97 „ „	5	—	5
97— 98 „ „	2	—	2
98— 99 „ „	4	—	4
99—100 „ „	3	—	3
100—101 „ „	4	—	4
101—102 „ „	4	—	4
102—103 „ „	1	—	1
103—104 „ „	3	—	3
104—105 „ „	4	—	4
105—106 „ „	4	—	4
106—107 „ „	2	—	2
107—108 „ „	3	—	3
108—109 „ „	2	—	2
109—110 „ „	2	—	2
111—112 „ „	1	—	1
112—113 „ „	1	—	1
113—114 „ „	1	—	1
114—115 „ „	2	—	2
115—116 „ „	2	—	2

Terület:	Mezőgazda:	Szőlősgazda:	Összesen:
116—117 hold között	2	—	2
117—118 „ „	1	—	1
118—119 „ „	5	—	5
119—120 „ „	1	—	1
120—121 „ „	2	—	2
124—125 „ „	1	—	1
125—126 „ „	2	—	2
126—127 „ „	1	—	1
127—128 „ „	4	—	4
129—130 „ „	1	—	1
130—131 „ „	4	—	4
131—132 „ „	2	—	2
132—133 „ „	1	—	1
134—135 „ „	1	—	1
136—137 „ „	1	—	1
137—138 „ „	1	—	1
138—139 „ „	1	—	1
139—140 „ „	2	—	2
140—141 „ „	3	—	3
141—142 „ „	2	—	2
142—143 „ „	1	—	1
143—144 „ „	1	—	1
145—146 „ „	1	—	1
148—149 „ „	3	—	3
149—150 „ „	1	—	1
151—152 „ „	2	—	2
152—153 „ „	1	—	1
154—155 „ „	2	—	2
157—158 „ „	1	—	1
160—161 „ „	1	—	1
162—163 „ „	1	—	1
164—165 „ „	2	—	2
167—168 „ „	1	—	1
169—170 „ „	2	—	2

Terület:	Mezőgazda:	Szőlősgazda:	Összesen:
174—175 hold között	1	—	1
176—177 „ „	1	—	1
177—178 „ „	2	—	2
186—187 „ „	2	—	2
187—188 „ „	1	—	1
188—189 „ „	2	—	2
190—191 „ „	1	—	1
196—197 „ „	1	—	1
201—202 „ „	1	—	1
203—204 „ „	1	—	1
204—205 „ „	1	—	1
209—210 „ „	2	—	2
210—211 „ „	2	—	2
211—212 „ „	1	—	1
212—213 „ „	1	—	1
217—218 „ „	1	—	1
218—219 „ „	1	—	1
219—220 „ „	2	—	2
221—222 „ „	1	—	1
224—225 „ „	1	—	1
232—233 „ „	1	—	1
233—234 „ „	1	—	1
235—236 „ „	1	—	1
237—238 „ „	1	—	1
238—239 „ „	1	—	1
246—247 „ „	1	—	1
248—249 „ „	1	—	1
249—250 „ „	1	—	1
251—252 „ „	1	—	1
254—255 „ „	1	—	1
258—259 „ „	1	—	1
261—262 „ „	1	—	1
263—264 „ „	2	—	2
264—265 „ „	1	—	1

Terület:	Mezőgazda:	Szőlősgazda:	Összesen:
266— 267 hold között	1	—	1
278— 279 „ „	1	—	1
288— 289 „ „	1	—	1
292— 293 „ „	1	—	1
295— 296 „ „	1	—	1
333— 334 „ „	1	—	1
343— 344 „ „	1	—	1
347— 348 „ „	1	—	1
350— 351 „ „	1	—	1
367— 368 „ „	1	—	1
381— 382 „ „	1	—	1
396— 397 „ „	1	—	1
444— 445 „ „	1	—	1
480— 481 „ „	1	—	1
511— 512 „ „	1	—	1
521— 522 „ „	1	—	1
540— 541 „ „	1	—	1
595— 596 „ „	1	—	1
602— 603 „ „	1	—	1
610— 611 „ „	1	—	1
651— 652 „ „	1	—	1
663— 664 „ „	1	—	1
720— 721 „ „	—	1	1
808— 809 „ „	—	1	1
969— 970 „ „	1	—	1
984— 985 „ „	1	—	1
1071— 1072 „ „	1	—	1
5847— 5848 „ „	1	—	1
17699—18000 „ „	1	—	1
Összesen:	3724	2345	6069

Bugacmonostor.

Terület.	Mezőgazda.	Szőlősgazda.	Összesen:
1 holdon alul	8	13	21

Terület:	Mezőgazda:	Szőlősgazda:	Összesen:
1— 2 hold között	5	24	29
2— 3 „ „	14	9	23
3— 4 „ „	9	5	14
4— 5 „ „	12	2	14
5— 6 „ „	12	1	13
6— 7 „ „	38	5	43
7— 8 „ „	6	—	6
8— 9 „ „	3	—	3
9—10 „ „	5	3	8
10—11 „ „	5	—	5
11—12 „ „	5	—	5
12—13 „ „	7	1	8
13—14 „ „	5	—	5
14—15 „ „	5	—	5
15—16 „ „	6	—	6
16—17 „ „	5	—	5
17—18 „ „	3	—	3
18—19 „ „	6	—	6
19—20 „ „	9	—	9
20—21 „ „	9	—	9
21—22 „ „	2	—	2
22—23 „ „	4	—	4
23—24 „ „	6	—	6
24—25 „ „	9	1	10
25—26 „ „	1	—	1
26—27 „ „	3	—	3
27—28 „ „	2	—	2
28—29 „ „	1	—	1
30—31 „ „	2	—	2
31—32 „ „	1	—	1
32—33 „ „	3	—	3
33—34 „ „	4	—	4
34—35 „ „	1	—	1
35—36 „ „	3	—	3

Terület:	Mezőgazda:	Szőlősgazda:	Összesen:
37—38 hold között	1	—	1
38—39 „ „	1	—	1
39—40 „ „	2	—	2
40—41 „ „	3	—	3
41—42 „ „	1	—	1
42—43 „ „	1	—	1
44—45 „ „	1	—	1
45—46 „ „	2	—	2
46—47 „ „	2	—	2
47—48 „ „	2	—	2
48—49 „ „	1	—	1
49—50 „ „	3	—	3
50—51 „ „	3	—	3
51—52 „ „	1	—	1
52—53 „ „	1	—	1
54—55 „ „	2	—	2
55—56 „ „	1	—	1
56—57 „ „	1	—	1
57—58 „ „	2	—	2
58—59 „ „	2	—	2
59—60 „ „	3	—	3
60—61 „ „	3	—	3
61—62 „ „	1	—	1
65—66 „ „	2	—	2
67—68 „ „	1	—	1
69—70 „ „	2	—	2
70—71 „ „	1	—	1
71—72 „ „	2	—	2
72—73 „ „	2	—	2
76—77 „ „	1	—	1
77—78 „ „	1	—	1
86—87 „ „	2	—	2
87—88 „ „	1	—	1
91—92 „ „	1	—	1

Terület:	Mezőgazda:	Szőlősgazda:	Összesen:
92— 93 hold között	1	—	1
93— 94 „ „	1	—	1
95— 96 „ „	1	—	1
98— 99 „ „	1	—	1
99—100 „ „	2	—	2
100—101 „ „	2	—	2
107—108 „ „	1	—	1
120—121 „ „	1	—	1
126—127 „ „	1	—	1
141—142 „ „	1	—	1
144—145 „ „	1	—	1
147—148 „ „	1	—	1
182—183 „ „	1	—	1
212—213 „ „	1	—	1
267—268 „ „	1	—	1
308—309 „ „	1	—	1
489—490 „ „	1	—	1
21.587—h. 1587 □	1	—	1
Összesen:	295	64	359

Koháryszentlőrinc puszta.

1— 2 „ „	1	—	1
29—30 „ „	1	—	1
11.508 h. 275 □	1	—	1
Összesen:	3	—	3

A vagyonmegoszlás statisztikájában feltünő, hogy az 1—5 holdas törpebirtok a legtöbb. Ezek között is 1—3 holdig a szőlősgazdák száma dominálóbb, mivel a belterjes gazdálkodásnak jobban megfelel és a kisebb családoknak ezen, majdnem mindegyikének, kisebb háza is van. Sokan a szőlőben épitett egy szobás, konyhás, kamrás házban laknak.

Egyetlen nagybirtokos a város; földjei 5—10 holdas parcellákban haszonbérbe vannak adva.

Magántulajdon megoszlás tipus szerint:

1. törpe birtok: (5 holdon alul)	3700	(felénél több)
2. kis és középbirtok: (6—50 h.)	2330	
3. közép paraszt birtok: (51—200 h.)	333	
4. tiszta középbirtok: (201—1000 h.)	61	
5. nagybirtok: (1001—10.000 h.)	2	
6. óriásbirtok: (10.000 h. felül)	2	
Összesen:	6428	

A kisbirtokosok — 2330 számát tekintve — a legideálisabb, legtermékenyebb gazdasági egység — itt a gazda minden. Birtokosztályaink kedvező megoszlása a lehető legideálisabb hozadék szempontjából. A jó művelés, bő trágyázás mellett, a 6—50 holdas osztály a legtermékenyebb s ezen lehet a legtöbb állatot is találni.

A törpebirtok nagy számát (felénél több) szeretnénk beolvasztani a kis- és közép parasztbirtokok közé. Kormányhatóságilag kellene intézkedni aziránt, hogy bizonyos mennyiségen alul földhöz semmiféle módon ne lehessen hozzájutni.

Vételárak.

Kecskemét határában az egyes birtokok adásvételében a háború előtti években is nagy volt a forgalom. A földhöz való ragaszkodás tipikusan jellemzi az alföldi embert. Az adásvételnél eladót, vevőt egyaránt. A háború előtt megközelitőleg se voltak oly magas vételárak. A háborúban azonban fokozatosan emelkedtek. Kezdetben (1914.) meglepően csekély volt az adás-vételek száma. A bizonytalanság majdnem megakasztotta a vételkedvet. Az 1915-ik évben már kezdték az adásvételeket s 1916-ban fejlődött ki legjobban, úgyannyira, hogy a megelőző békeévek egyikében se volt annyi.

A vételkedv emelkedésével párhuzamosan haladtak a vételárak is. A »Nyakvágó«-dülőben 511 hold föld, melynek 2/3-ada legelő, 1/3-ada szántó, tanyaépületekkel (legelő 5., 6., 7. osztályú; szántó 6., 7., 8. osztályú) 400,000 koronáért kelt

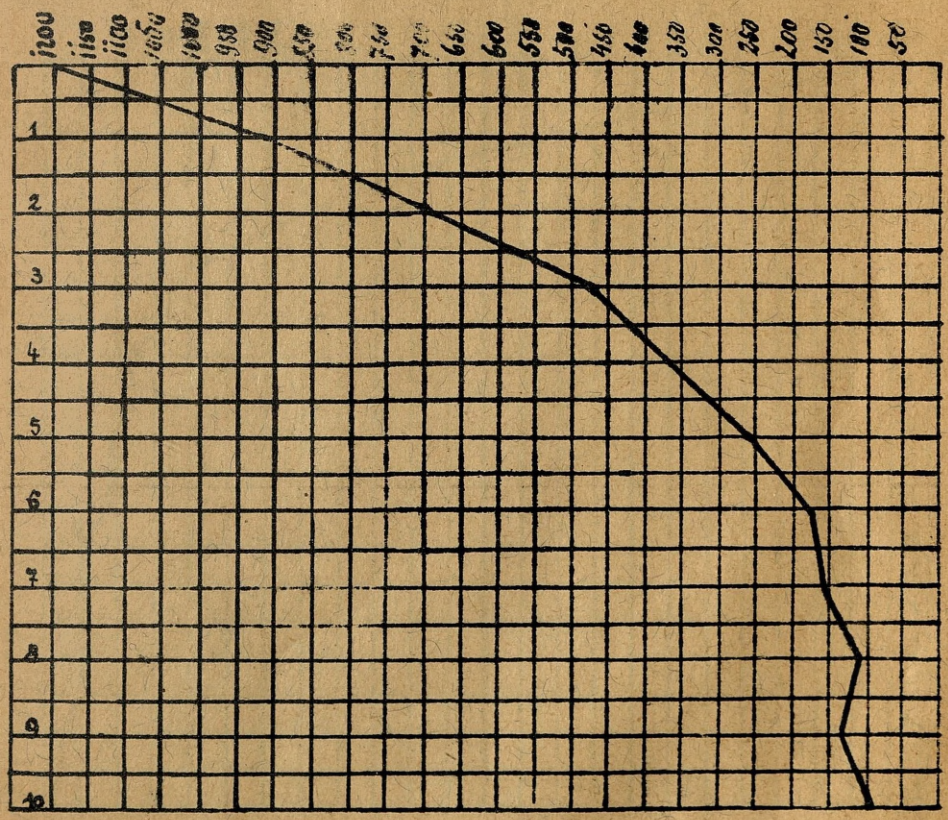

1–10 holdasok görbéje.

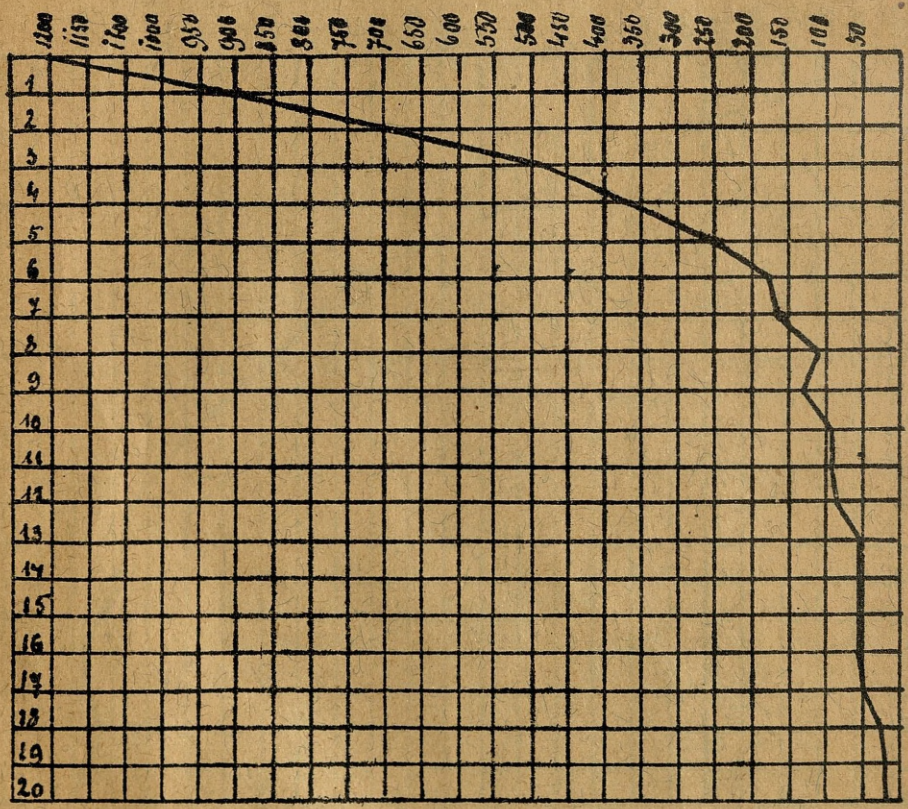

1-20 holdasok görbéje.

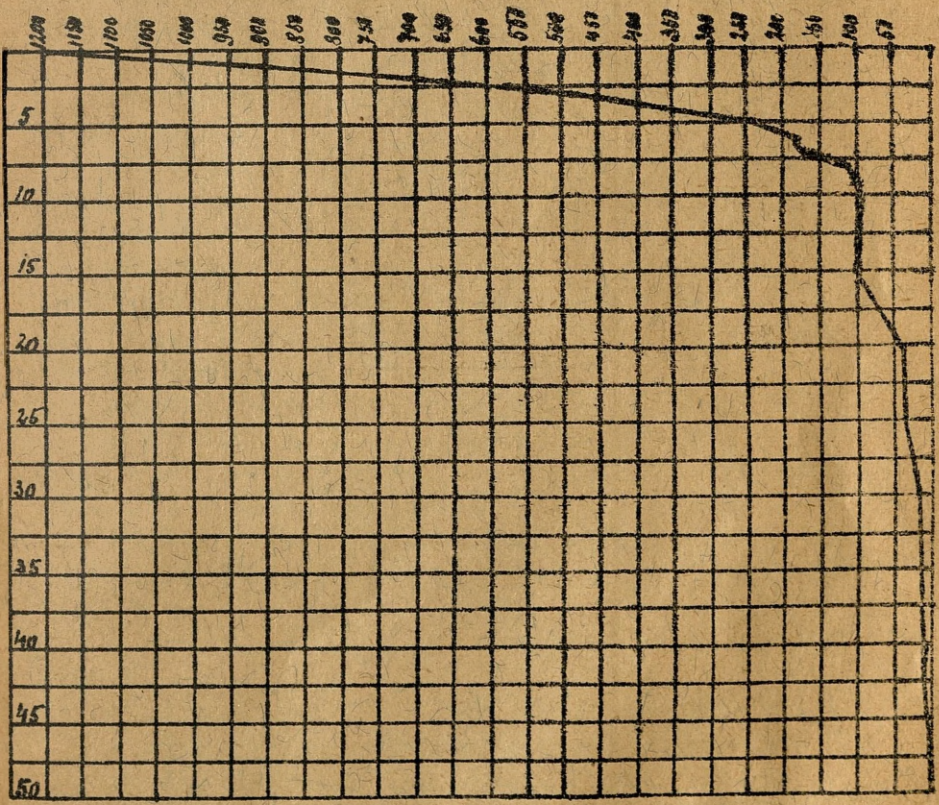

1–50 holdasok görbéje.

el. Holdja átlag majdnem 800 K. A világháború előtti években 3—400 K!

A »Templom«-dülőben 6. 7. osztályú szántó holdja 800 K.

»Cethal«-dülőben az utolsó rendű homok, mely leginkább szőlőültetésre alkalmas, holdanként 1,000 K.

A »Nyir«-dülői szántók holdja átlag 1440 K.

»Pecek«-dülői első osztályú szántók 2,000 K. holdankénti vételárban keltek.

»Urrét«-dülőben a háború elején elkelt egy 11 holdas birtok (5-ik osztályú szántó és 6-ik osztályú rét, vizes években keveset terem) 15,600 K-ért!

»Csáktornya«-dülőben, a vasút-állomás szomszédságában, elkelt egy gyümöcsfás szőlő (1533 négyszögöl) 6,400 K. Ugyancsak itt egy 2 hold 1392 négyszögöles területű gyümölcsös, fás szőlő 9,000 K.

»Nyir«-dülőben 4—5. osztályú föld, 4 és 1/2 hold, 6,000 K.

»Nyir«-dülőben, a vasút-állomás mellett, 22 hold első osztályú szőlő, jókarban lévő két épülettel (az egyik villa), termőképes gyümölcsfákkal 65,000 K-ért cserélt gazdát.

»Szikra«-dülőben, a vasút-állomás mellett, jókarban tartott, gyümölcsfákkal is ellátott 8 és 1/2 hold szőlő, jó épülettel 32,000 K.

»Nyir«-dülőben 1 hold 330 négyszögöl szántó, tanyával 3,300 K.

»Széktó«-dülőben 1 hold 1485 négyszögöl szőlő 5,000 K.

»Cethal«-dülőben utolsó rendű homok holdja 1,300 K.

»Széktó«-dülőben 2—3-ik osztályú 1 hold szőlő 2,600 K.

»Csáktornya«-dülőben, a vasút-állomás szomszédságában, 2 1/2 hold szőlő 12,200 K.

»Széktó«-dülőben, a városhoz közel, 1—2-od osztályú 11 hold szántó 33,000 K.

»Galambos«-dülőben 2—3-ik osztályú szántó holdja 2,000 K.

»Törökfái«-dülőben 2-ik osztályú szántó holdja 2,000 K.

»Szegedi«-dülőben 2-ik osztályú szántó holdja 2668 K.

»Széktó« dülői 3-ik osztályú 2 hold szőlő 6,000 K.

»Feketehalom«-dülői 8-ik osztályú szántó holdja 400 K.

»Talfája«-dülőben 7—8-ik osztályú szántó holdja 1,000 K.

»Fehértó«-dülőben 4—5-ik osztályú föld holdja 1,850 K.

»Galambos«-dülőben 2—3-ik osztályú föld holdja 3,000 K.

»Csáktornya«-dülőben, a vasút-állomás mellett, 5 és 1/2 hold szőlő 32,000 K.

»Gátér«-dülőben 2—3-ik osztályú 217 hold föld 310,000 K.

»Öreghegy«-dülőben, nem messze a vasút-állomástól, 6 hold 913 négyszögöl szőlő és föld 30,000 K.

»Zsombos«-dülőben 7—8-ik osztályú föld (homok) holdja 255 K.

»Pecek«-dülőben első osztályú 10 hold föld 50,000 K.

»Öreghegy«-dülőben 3 hold zöldségestelep, épülettel 20,000 K. Ugyancsak itt 1 és 3/4 hold szántó 12,000 K.

»Peres«-dülőben 521 hold 7—8-ik osztályú föld 325,000 K.

»Galambos«-dülőben 38 hold 1438 négyszögöl 3—5-ik osztályú föld 100,000 K.

»Nyir«-dülőben 3 hold 112 négyszögöl szőlő, épületekkel, állomás mellett 14,000 K.

»Máriahegy«-dülőben 1511 négyszögöl szőlő 8,000 K.

»Ballószög«-dülőben 9 hold 1003 négyszögöl 8-ik osztályú homok 13,535 K.

»Talfái«-dülőben 3-ik osztályú szántó holdja 3,100 K.

»Talfái«-dülőben 3—5-ik osztályú szántó holdja 2,400 K.

A háború kezdetén, de leginkább az 1915-ik évben progresszive emelkedtek a vételárak. Eleinte 20—30 %, később 80—100 % emelkedést mutatnak. A vételre leginkább az inditotta a mezőgazdákat, hogy féltek a pénz elértéktelenedésétől, s hogy kárba ne vesszen: földbe fektették. A papir és vaspénznek nem volt előtte értéke. A piacra vitt cikkeiért horribilis árakat kapott, pénze sohase volt annyi, mint a háború alatt, de hogy hasznositsa: földbe fektette. Az adásvételi szerződések szerint a vételárakat azonnal, legkésőbb 3 hónapi halasztás

után kifizették. Olyanok szereztek ingatlant, akik más viszonyok között nem lettek volna tulajdonosok.

Birtokforgalom.

A háboru előtti évek birtokforgalma meglehetős élénk volt. Egyik év a másikat alig multa fölül e tekintetben. A háború kitörésekor 1914-ben azonban annyira csökkent, hogy alig volt adásvétel. Már a következő évben fokozatosan emelkedett aszerint, amint egyesek nagymennyiségű pénzhez jutottak. A hadseregszállitók, disznókereskedők, őstermelők, kereskedők s egyébb, vagyonhoz jutottak, egyre kezdték pénzüket birtokba fektetni. A birtokszerzés vágya a pénzbőség miatt s a pénz értékének csökkenése következtében egyre fokozódott s rendkivül módon emelte az ingatlanok árait.

A birtokszerzés statisztikáját a kecskeméti kir. járásbiróság, mint telekkönyvi hatóság által vezetett telekkönyvi betétekben a tulajdonjog bekebelezések száma mutatja:

1915-ben:

470 esetben	1.894,785	kor.
Zálogjog és bekeblezés, váltó alapján 116 esetben	1.894,785	„
Törlés 93 esetben	281,817	„
Zálogj. bekeblezés kötelezv. alapj. 1012 esetben	808,418	„
Törlése 950 esetben	1.337,571	„

1916-ban:

989 esetben tulajdonjogszerzés	7.572,587	kor.
103 esetben zálogjog bekeblezés váltó alapján	571,729	„
Törlés 127 esetben	442,375	„
Zálogjog bekebl. kötelezv. alapján 300 esetben	1.061,856	„
Törlése 956 esetben	3.264,626	„

Kecskemét háborus közgazdasági viszonyait kutató számára tanulságos adatok, melyek élénken illusztrálják a vagyonszerzés vágyát.

Jelzálogbekeblezések és törlések.

Az alább feltüntetett hivatalos adatok a pénzbőség és a földbirtokok nagyfoku jövedelmezőségét bizonyitják.

Jelzálogbekeblezés 1913-ban	10.588,031	kor.
Törlés 1913-ban	2.418,682	kor.
Jelzálogbekeblezés 1914-ben	3.939,096	kor.
Törlés 1914-ben	2.418,682	kor.
Jelzálogbekeblezés 1915-ben	1.283,335	kor.
Törlés 1915-ben	1.619,388	kor.
Jelzálogbekeblezés 1916-ban	1.846,883	kor.
Törlés 1916-ban	3.607,001	kor.

A vagyonszerzés vágya mellett nem feledkezett meg a kecskeméti ember az adósságok törlesztéséről, kifizetéséről sem. Amilyen arányban törekedett vagyont szerezni egyrészt, olyan arányban törekedett szabadulni az adósságoktól másrészt. Kellett is neki. A betétszerkesztés alkalmával láttuk, hogy a kecskeméti birtokok 90%-a meg van terhelve. Egyike volt azoknak a városoknak, amelyeknek népe a legeladósodottabbak közé tartozott. Nem pazarlás, könnyelmüség volt az oka, hanem az átlag földmüvelésből, napszámból élő nép törlesztésre vásárolta földecskéjét és szorgalmas munkája által iparkodott törleszteni, adósságát kifizetni. A háboru alatt a nyerstermények, élelmicikkek árai hihetetlen magasságra emelkedtek s ezáltal soha nem látott mennyiségü pénzhez juttatta a népet. Igényei régiek maradtak, pénze több volt, mint kellett, igy módjában állt kifizetni az adósságait. Milliókat fizettek ki a háboru alatt. *A termelőnek jól ütött be a háboru!* Azelőtt a jelzálogbekeblezés milliókat tett ki; a háboru alatt forditva: a törlések száma emelkedett túlsulyra. Azok pedig, akiknek nem volt adósságuk, a terményeik óriási magas árából bejött pénzen ingatlant vásároltak.

A háborus idők növekedésével az őstermelőn kivül ingatlant kezdett szerezni a társadalom másik két osztálya: az iparos és kereskedő is. Eleinte csak az őstermelő szerzett vagyont, később ezek is. Mindennek nagy ára volt. A vagyonszerzésben a bőriparosok jártak legelől, azután a rőfös kereskedők. Csak egy nem szerzett: a tisztviselő.

Pénzforgalom.

A pénzforgalmat illetőleg a következő adatok tüntetik föl:

Kecskemét város közönsége által örökáron eladott földek vételárának törlesztése.

1913-ik évben	104.756 K. 46 f.
1914-ik «	97.406 « 77 «
1915-ik «	199.032 « 88 «
1916-ik «	408.453 « 09 «

A helybeli négy legnagyobb pénzintézetnél váltó és jelzálogkölcsön *törlesztés*:

1913-ik évben	1.022.853 K.
1914-ik «	482.250 «
1915-ik «	2.584.105 «
1916-ik «	2.697.572 «

Ezek az adatok csak sejtetni engedik, hogy mennyi lehetett a *végleg kifizetett* terhek összege?

A pénzbőség egyik jele, hogy a kecskemétiek a háboru alatt 12 millióval többet tettek be a takarékba, mint háboru előtt.

A kecskeméti nép takarékos, vagyonszerző, mint minden őstermelő. A mezőgazda igényei is minimálisak.

A háboru ezen éve ugyszólván hatástalanul mult el a pénzpiacon. Semmiféle kereset nem mutatkozott ugy, hogy napok multak el, hogy a pénzintézetekhez váltók egyáltalán nem érkeztek be. Hitelüzlet nem jött létre, ellenben annál több volt a régi adósságokra való törlesztés és visszafizetés. Statisztikánk mutatja, hogy a háborus esztendők alatt menyivel csökkent a kecskeméti pénzintézetek váltótárcája és milyen apadást mutat a földbirtokokra bekebelezett kölcsönök összege. Talán nem tulzunk, ha a földbirtokok tehercsökkenését 40%-ra tesszük a háboru kitörése óta. A kiadott millióknak 40%-a került a háboru alatt vissza s a pénzintézetek kihelyezési kölcsöne tetemesen csökkent.

Kecskemét közgazdasági és szociálpolitikája.

A háboru előtt mintegy közönybe sülyedt mezőgazdaságunk. Az éveket nem használtuk föl serény, fejlesztő munkára; ahelyett meddőn elvesztegettük az időt és nem tekintettük a jövő nagy nehézségeit.

Lakosaink száma évről-évre szaporodott, emellett nem vettük észre, hogy gazdasági fejlődésünk a maradiság felületesség talaján áll s hogy ismereteinket, tapasztalatainkat bővitettük, jövedelmeink fokozására munkálkodtunk volna: nem igen törekedtünk. Nem láttuk ennek semmi nekilendülését.

Hiányzott népünkben e kérdések iránt az érzék, a fogékonyság. Nem mentünk tul a magunk határain, nem láttunk más, fejlett mezőgazdasági államokat, azok rendszerét, hanem megmaradtunk saját elavult müvelési rendszerünk, a külterjes gazdálkodás mellett. Az uralkodó közvélemény az volt: »ha az ősapáinknak igy jó volt, nekünk is jó!«

Hajdan szépen virágzó jószágnevelésünk észrevehetően csökkent, földünk termőereje nemkülönben.

Emberszámunk szaporodásával igényeink egyre emelkedtek: a fogyasztás aránylag növekedett. Ilyen helyzetadta körülmények mellett a viszonyok gyengeségeit nem magunknak, hanem az időnek tulajdonitottuk. Ahelyett, hogy magunkkal szálltunk volna szembe, az idővel tettük.

Mindég — bár sokszor jogosan — báj volt, ha sok volt, ha kevés volt esőből, napsugárból egyaránt. Gazdatársadalmunk szellemi foglalkozása kicsinyes kenyéririgységben, rövidlátásban, konzervativizmusban telt el.

Ezeket a háboru után nem hagyhatjuk igy; a régi sebeknek nem szabad felfakadniok ujra, a begyógyitásukat csak gazdasági téren lehet keresztülvinni. A háboru után többet kell összejönnünk gazdasági ügyek megbeszélése végett, mint tisztviselő vagy képviselő választások miatt. Gazdasági fejlődésünk megbeszélése végett vagy egyáltalán, vagy nagyon keveset jöttünk össze a multban. Törvényhatósági közgyüléseink több milliós

költségvetésének tárgyalására alig jöttünk össze egynehányan, mely esetek eléggé illusztrállják közremüködési érzékünk hiányát. Közömbösek voltunk. Közgyüléseinken szerettünk volna gazdaságelméleti vitákat hallani gyakorlati tapasztalatokkal kiegészitve, hogy használtunk volna ezzel mezőgazdaságunknak. Vártuk a mezőgazdasági bizottság állandó müködésének jelentéseit, javaslatait, terveit, melyeknek elő kellett volna mozditani a termelés, állattenyésztés, szövetkezetek, szőlőmüvelés, borászat, gyümölcs- és zöldségtermelés fejlesztését.

Lakosságunk szaporodása természetszerüleg, önként előmozditotta a belterjes müvelést is. A város közelében fekvő területek gyümölcsös szőlőskertek, konyhakertek lettek. A többtermelés eszméje a háboru alatt kezd mindinkább megvalósulni. Mivel sokan nem tudják disztingválni a többtermelés mibenállását, azért ideiktatjuk Vadnay kiváló munkájának, a »Magyar jövő«-nek erre vonatkozó sorait: »a szemes terményekkel bevetni szokásos terület kétharmadáról, idővel talán a feléről is, igyekezzünk jobb müveléssel körülbelül azt a mennyiséget kitermelni, amennyi a vámbelföld fogyasztására elég. A fölszabaduló talajt pedig hasznositsuk előnyösebben, jövedelmezőbb üzemek meghonositásával: állattenyésztéssel és takarmánynemüek, burgonya, cukorrépa, hüvelyes vetemények, zöldség, szőlő, gyümölcs, virág, kender, len, komló, füszer, gyógy- és kereskedelmi-növények termelésével.«

Gazdasági haladásunk létfeltétele a mezőgazdasági szövetkezet felállitása terén a háboru ellőtt a kezdet kezdetén álltunk. Csak a háboru alatt kezdtük belátni azoknak az előnyöknek a hasznát, amelyeket ezáltal kis és nagy gazda egyaránt elérhet. Azokat az értékeket, azokat a beszerzéseket, melyekhez ez által gazda és fogyasztó igy juthat, most kezdték tapasztalni.

A vérbeborulás évei alatt sok minderre megtanitott bennünket az élet. Láttuk, mily óriási létszükség ránk nézve az állatt. Jobban megbecsültük; mindenki iparkodott hasznos háziállathoz: sertéshez, tehénhez jutni. Mezőgazdáink pedig fő-

szükségletüket látták meg az állatban. A régi magyar fajta fehér marha helyett inkább tenyésztette a tarka fajt, mely sokkal előnyösebb, mivel 2½ éves korában kész sulyra, husra, tejre, értékre egyaránt.

Állattenyésztésünk föllenditése nagyobbarányu fejlesztése annál is inkább érdekünk, mivel sok kisgazdánk van, akiknek a körébe tartozik: hogy takarmány legelők, tervszerü legeltetése, trágyázása stb. utján ezt elérjék.

A régi pásztorélet már csak Bugacon van meg, de mivel a legelők tervszerü szaktudás hiányában nem műveltetnek és nem adnak elég táplálékot a jószágnak, igy mindég kevesebb a száma a kihajtandó állatoknak, a régi nagyarányu pásztorélet már jóval kisebb.

Sok gazdának nincs meg az állattartáshoz föltétlenül szükséges szellős, világos istállója, amelyben az állatok kezelését, rovarok elleni megvédését látnák, mint Dániában. Az állattartásra, lótenyésztésre leginkább a város gondol. Fényüzési lovak tenyésztése nem célja, mivel azok tüzesvérüek, az alföldi homokon igába nem valók. E helyett a teherbiró, hidegebb vérü lovakra fekteti a sulyt.

Az állatok számával szerves összefüggésben van a belterjes gazdálkodás; a földmivelő népnek talajjavitója is egyszersmind a ló, tehén, stb. Régen nagy juhtenyésztést üzött a kecskeméti nép, de amint az idővel a belterjes gazdálkodás felé hajlott, a szerint kevesebb lett a juhtartás is, amely csak külterjes gazdaságba való.

A nagyalföldi város szerencsésen választotta polgármesterévé: Sándor Istvánt. Kiváló érzéke, helyes irányu gazdasági programmja nyereség lesz a belterjes gazdálkodás megvalósitására. Nagyszabású, elérhető tervei vannak erre nézve, amelyeket a háború után meg is valósithat. Magnemesitő intézettel és vegykisérleti állomással kapcsolatos kisérleti telepeket szándékozik fölállitani, ahol a trágyázás, kisegitő talajjavitók, műtrágya használat, vetőgép, eke ültető és talajmüvelő gépek, mezőgazdasági ipar kézzelfogható alakban lesznek lát-

Terveiben látjuk, hogy a gazdálkodásnak bizonyos szakminősitéshez kell kötve lenni, hogy bizonyos területen felül szakképzett gazda, vagy üzemvezető álljon. Gazdasági szakoktatásunk felsőbb tanulmány legyen ahol meglehessen szerezni a »közgazdasági tudományi oklevelet« is!

A háboru után reméljük, hogy országos közgazdasági érdekeink legyőzik bennünk a vérmérsékletünkben eddig volt szervezkedési hajlamunk hiányosságait. Az érdek ellentéteknek le kell dölniök, a közönynek meg kell szünni, öncélu magánérdekeket ki kell pusztítani. Közérdekű célok elérése végett, a kötelességteljesitésre rá kell utalni az embereket, ugymint azt a háboru alatt kivételesen tették. Sorsunk a jövőben ezen fordul meg. A testi munkát eddig is megbecsültük, ez után is megfogjuk.

A képzett gazdák városa, higyjék el a töprengők és kétkedők, megfogja csinálni azokat a közegészségügy terén szükséges közintézményeket, amelyek ezidőszerint nincsenek, megfogja csinálni a népbiztositást, megadja lehetőségét a kedvező kereseti viszonyoknak még a mainál is jobban. Más életmód, társas érintkezés stb., egészen más: még szebb, még jobb élet lesz itt a mainál is!

Eddigiek szerint is van már az ország eme nagy városának néhány szép közintézménye: gyermekmenhelye, tanitói árvákháza, conzervgyára, villanygyára, tüdőbeteg-gondozója, Kada gyermek otthona, főreáliskolája, piarista gimnáziuma, reform. főgimnáziuma, jogakadémiája, polgárileányiskolája, felső kereskedelmi iskolája, íparos-tanonc iskolája, vincellér-iskolája, gazdasági szaktanitónő képzője, zeneiskolája, művészetelepe, szinháza, süketnéma iskolája, szóval közművelődés terén elég szépszámmal vannak közintézményeink is.

Birtokmegoszlások statisztikája szerint Kecskemét és Bugacz-monostor puszta együtt *6428 birtokost* számlál. Ezenkivül van ugyanannyi haszonbérlő, akik a város tulajdonát képező földek bérlői.

Törvényhatósági utaink elég jók, annál kevésbbé a köz-

dülő utak. Keskenyvágányu vasutakra meg van az engedélyünk több irány felé is, de a háboru akadálya miatt elmaradt, s csak azután látnak hozzá.

Egy szebb jövő reménye látszik Kecskemét felett, adja az ég, hogy ne csalódjunk benne!

Más városok területe.

1. Szabadka	169.192	hold	334	□-öl
2. Debrecen	166.283	«	1141	«
3. *Kecskemét*	163.236	«	1473	«
4. Szeged	141.775	«	780	«
5. Hódmezővásárhely	132.257	«	1456	«
6. Nagykőrös	66.810	«	1495	«
7. Kiskunfélegyháza	66.420	«	1185	«
8. Zombor	53.557	«	1522	«
9. Cegléd	49.963	«	631	«
10. Nyiregyháza	46.592	«	1319	«
11. Ujvidék	27.995	«	1347	«
12. Sopron	22.512	«	1065	«
13. Orosháza	20.356	«	730	«
14. Hatvan	11.105	«	252	«
15. Kaposvár	7.337	«	138	«
16. Komárom	5 554	«	568	«
17. Szombathely	5.253	«	1160	«
18. Zalaaegerszeg	5.122	«	1286	«

Kecskemét speciálisan mezőgazdasági város lévén, a vele való összehasonlitás végett az ország több hasonló jellegü városát vettem. A legnagyobb határral biró városok között a harmadik helyet foglalja el. És ha Pusztaszer 7583 hold 1102 □-öl területe közigazgatásilag is (mert csak tulajdonjogilag tartozik Kecskeméthez) idetartoznék, akkor 170.820 hold 975 □-öl területü volna és megelőzné az ez időszerint első helyen álló Szabadkát. De megfogja előzni rövid időn belül, mert Szabadszállási-Jakabszállás puszta 12000 hold terü-

letével Kecskeméthez való csatolását kérte, mely jóváhagyás végett most van a felsőbbhatóságok előtt.

Más városok földadója.

1. Szabadka	510.4999	Korona	11	fillér
2. Debrecen	394.124	«	76	«
3. Hódmezővásárhely	386.799	«	19	«
4. Zombor	236.495	«	39	«
5. Szeged	232.498	«	57	«
6. *Kecskemét*	217.712	«	96	«
7. Cegléd	132.888	«	95	«
8. Ujvidék	116.297	«	74	«
9. Nagykőrös	108.657	«	08	«
10. Nyiregyháza	98.027	«	75	«
11. Sopron	60.538	«	40	«
12. Hatvan	31.959	«	28	«
13. Szombathely	18.273	«	71	«
14. Kaposvár	15.672	«	62	«
15. Zalaegerszeg	14.929	«	53	«
16. Komárom	6.403	«	80	«

A mezőgazdasági jellegü városok között területre harmadik helyen álló Kecskemét földatót tekintve a hatodik helyen áll. Az 53.557 holdas Zombor, mely területre a 8-ik helyen van, megelőzi. Látszik, hogy a »Bácska« jobbminőségű földjei sokkal többet fizetnek, mint a Duna-Tisza köze legnagyobb városa. Kecskemét homokjainak holdankinti földadója I-ső oszt. 4. K. 40 fillér — a VIII-ik oszt. 20 fillér. A felsorolt városok közül földminőséget tekintve Kecskemétet 11 város megelőzi. A földadóról szóló 1909. évi V. t. c. szerint a földadó jelenleg a kataszteri tisztajövedelem 20%-a.

Más városok I-ső osztályu szántóinak kataszteri tisztajövedelme.

1. Sopron	1 hold	36	Korona
2. Szombathely	«	32	«
3. Zombor	«	29	«

4. Ujvidék	hold	28	Korona
5. Szeged	«	27	«
6. Kaposvár	«	27	«
7. Debrecen	«	26	«
8. Szabadka	«	25	«
9. Hódmezővásárhely	«	25	«
10. Hatvan	«	24	«
11. Cegléd	«	23	«
12. *Kecskemét*	«	22	«

Hogy a hozzáértők és olvasók némi képet alkossanak maguknak, vajjon melyik mezőgazdasági városnak vannak legjobb minőségű szántóföldjei, vettem mindegyiknél az első osztályuakat. Legjobb szántók vannak a Dunántul, a Bácskában s csak azután jönnek a Duna-Tisza-köziek. Kecskemét ebben a tekintetben a 12-ik helyen áll.

Más városok szántóinak területe.

1. Szabadka	117.654	hold	334	□-öl
2. Hódmezővásárhely	105.885	«	1031	«
3. *Kecskemét*	84.457	«	307	«
4. Debrecen	82.326	«	782	«
5. Szeged	72.904	«	196	«
6. Nagykőrös	43.908	«	162	«
7. Kiskunfélegyháza	43.141	«	1367	«
8. Zombor	42.997	«	891	«
9. Nyiregyháza	37.614	«	161	«
10. Cegléd	33.407	«	1298	«
11. Ujvidék	20.923	«	56	«
12. Orosháza	17.289	«	145	«
13. Hatvan	8.383	«	403	«
14. Sopron	5.925	«	401	«
15. Kaposvár	3.929	«	148	«
16. Szombathely	3.521	«	29	«
17. Zalaegerszeg	2.313	«	563	«
18. Komárom	1,446	«	246	«

Határterületre nézve 3-ik, földadót tekintve 6-ik, I-ső oszt. szántójának minőségére 12-ik helyen álló Kecskemét szántóinak területösszegét illetőleg áll megint a III-ik helyen. Az I—III. osztályba tartozik 24.000 hold; a IV—VIII-ik-ba 60.000 hold.

Más városok egyes müvelési ágainak területszerinti megoszlása.

Szabadka.

1. Szántó	117.654	hold	334	□ öl
2. Legelő	23.218	«	591	«
3. Erdő	8.978	«	841	«
4. Szőlő	7.646	«	1436	«
5. Földadó alá nem eső tetület	6.047	«	1361	«
6. Rét	3.328	«	1383	«
7. Nádas	1.611	«	494	«
8. Kert	706	«	294	«
Összesen:	169.192	hold	334	□-öl

Debrecen.

1. Szántó	82.326	hold	782	□-öl
2. Legelő	47.938	«	397	«
3. Erdő	18.681	«	883	«
4. Rét	7.818	«	974	«
5. Terméketlen	6.894	«	1336	«
6. Szőlő	1.816	«	306	«
7. Kert	615	«	919	«
8. Nádas	192	«	344	«
Összesen:	166.283	hold	1141	□-öl

Szeged.

1. Szántó	72.904	hold	196	□-öl
2. Legelő	20.342	«	1439	«
3. Rét	17.197	«	1279	«
4. Szőlő	12 539	«	1060	«

5. Terméketlen	9.681	hold	647.2	□-öl
6. Erdő	7.620	«	532	«
7. Kert	986	«	139 8	«
8. Nádas	503	«	287	«
Összesen:	141.775	hold	780	□-öl

Hódmezővásárhely.

1. Szántó	105 885	hold	1031	□-öl
2. Legelő	13.895	»	1404.50	»
3. Terméketlen	7.307	»	846.51	»
4. Rét	3.292	»	194	»
5. Szőlő	919	»	839 29	»
6. Rét	700	»	445.50	»
7. Erdő	191	»	58	»
4. Nádas	64	»	1437.70	»
Összesen:	132.257	hold	1456.50	□-öl

Nagykőrös.

1. Szántó	43.908	hold	162	□-öl
2. Rét	7.698	»	1556	»
3. Legelő	5.679	»	173	»
4. Szőlő	4.038	»	442	»
5. Terméketlen	2.674	»	111	»
6. Erdő	2.448	»	1199	»
7. Kert	294	»	51	»
8. Nádas	70	»	401	»
Összesen:	66.810	hold	1495	□-öl

Kiskunfélegyháza.

1. Szántó	43.141	hold	1367	□-öl
2. Rét	13.152	»	101	»
3. Terméketlen	4.514	»	1481	»
4. Szőlő	3.136	»	634	»
5. Legelő	2.939	»	467	»

6. Erdő	204	hold	809 □-öl
7. Nádas	175	»	1482 »
8. Kert	155	»	1244 »
Összesen:	66,420	hold	1184 □-öl

Zombor.

1. Szántó	42.997	hold	891 □-öl
2. Terméketlen	4.485	»	1487 »
3. Rét	2.712	»	1246 »
4. Legelő	2.410	»	1573 »
5. Kert	404	»	614 »
6. Szőlő	250	»	1118 »
7. Nádas	246	»	122 »
8. Erdő	69	»	871 »
Összesen:	53.577	hold	1522 □-öl

Cegléd.

1. Szántó	33.407	hold	1298 □-öl
2. Szőlő	4.475	«	268 «
3. Rét	4.460	«	159 «
4. Legelő	3.602	«	331 «
5. Terméketlen	3.198	«	1499 «
6. Erdő	474	«	575 «
7. Kert	317	«	580 «
8. Nádas	27	«	721 «
Összesen:	49.963	hold	631 □-öl

Nyiregyháza.

1. Szántó	37.614	hold	161 □-öl
2. Terméketlen	2.913	«	358 «
3. Legelő	2.326	«	992 «
4. Rét	1.443	«	299 «
5. Erdő	1.251	«	937 «

6. Kert	342	hold	371	□-öl
7. Szőlő	691	«	411	«
8. Nádas	10	«	990	«
Összesen:	46.592	hold	1319	□-öl

Ujvidék.

1. Szántó	20.923	hold	56	□-öl
2. Terméketlen	1.919	«	1253	«
3. Legelő	1.425	«	1246	«
4. Erdő	1.331	«	12	«
5. Szőlő	957	«	255	«
6. Rét	733	«	692	«
7. Kert	505	«	1033	«
8. Nádas	200	«	—	«
Összesen:	27.995	hold	1347	□-öl

Sopron.

1. Erdő	9.999	hold	1	□-öl
2. Szántó	5.925	«	401	«
3. Szőlő	1.721	«	1080	«
4. Terméketlen	1.552	«	879	«
5. Rét	1.384	«	726	«
6. Legelő	796	«	348	«
7. Nádas	701	«	1463	«
8. Kert	431	«	967	«
Összesen:	22.512	hold	1065	□-öl

Orosháza.

1. Szántó	17.289	hold	145	□-öl
2. Terméketlen	1.523	«	903	«
3. Legelő	861	«	1064	«
4. Szőlő	347	«	1342	«
5. Kert	183	«	1271	«
6. Rét	101	«	1156	«

7. Erdő	37	hold	670	□-öl
8. Nádas	14	»	579	«
Összesen:	20.356	hold	730	□-öl

Hatvan.

1. Szántó	8.383	hold	403	□-öl
2. Terméketlen	753	«	128	«
3. Szőlő	693	«	1596	«
4. Rét	545	«	301	«
5. Kert	320	«	494	«
6. Legelő	313	«	1324	«
7. Erdő	80	«	1088	«
8. Nádas	14	«	1316	«
Összesen:	11.105	hold	252	□-öl

Kaposvár.

1. Szántó	3.929	hold	148	□-öl
2. Erdő	1.157	«	1142	«
3. Rét	892	«	380	«
4. Terméketlen	633	«	735	«
5. Szőlő	348	«	94	«
6. Kert	269	«	743	«
7. Legelő	107	«	96	«
8. Nádas	—	«	—	«
Összesen:	7.337	hold	138	□-öl

Komárom.

1. Terméketlen	1.894	hold	135.9	□-öl
2. Szántó	1.446	«	246.9	«
3. Legelő	1.206	«	1551.6	«
4. Rét	388	«	869.7	«
5. Kert	235	«	977.4	«
6. Erdő	228	«	112.1	«

7. Szőlő	154 hold	1474.4 □-öl
8. Nádas	— «	— «
Összesen:	5.554 hold	568 □-öl

Szombathely.

1. Szántó	3.521 hold	29 □-öl
2. Terméketlen	626 «	464 «
3. Erdő	609 «	54 «
4. Kert	243 «	1420 «
5. Rét	134 «	461 «
6. Legelő	95 «	387 «
7. Szőlő	23 «	1545 «
8. Nádas	— «	— «
Összesen:	5253 hold	1160 □-öl

Zalaegerszeg.

1. Szántó	2.313 hold	563 □-öl
2. Rét	756 «	934 «
3. Legelő	743 «	1310 «
4. Erdő	413 «	533 «
5. Kert	346 «	1148 «
6. Szőlő	333 «	1048 «
7. Terméketlen	210 «	550 «
8. Nádas	— «	— «
Összesen:	5.122 hold	1286 □-öl

TARTALOMJEGYZÉK:

Oldal:

Előszó. — — — — — — — — — — 5.

Ismertetés. — — — — — — — — — 7.

Kecskemét dülői. — — — — — — — 11.

Müvelési ágak területszerinti megoszlása. — 11.

Szántóföldek talajminősége. — — — — 13.

Birtokmegoszlások. — — — — — — — 14.

Vételárak. — — — — — — — — — 24.

Birtokforgalom. — — — — — — — — 27.

Jelzálogbekeblezések és törlések. — — — 27.

Pénzforgalom. — — — — — — — — 29.

Kecskemét közgazdasági és szociálpolitikája. 30.

Más városok területe. — — — — — — 34.

Más városok földadója. — — — — — — 35.

Más városok I-ső osztályu szántóinak kataszteri tiszta jövedelme. — — — — — — — 35.

Más városok szántóinak területe. — — — 36.

Más városok egyes művelési ágainak területszerinti megoszlása. — — — — — — 37.